

smo šli domov. Takrat smo šli pač hitro in se nam ni ljubilo nikjer drsati. Jože je šel molče med nami. Videlo se mu je, da ga doma tudi že čaka plačilo.

*

Proti Veliki noči tisto leto smo Andraževega Jožeta pokopali. Pri tisti kopeli se je bil prehladil. Tožil je, da ga nekaj tišči v prsih, in bledejši je bil od dne do dne. Nekaj dni je še hodil v šolo; potem je pa legel in ni več vstal. Dasi so ga zdravili, vendar mu ni nič pomagalo. Močan dečko se je bil med kratko boleznijo tako posušil, da ga je bilo skoro sama kost in koža, ko je ležal na mrtvaškem odru.

Sam.

Spisal Andrej Rapè.

I.

„Z Bogom, Ana! Ne jokaj in ne žalosti se! Danes ne grem prvič z doma. Seveda! Pot je daljša kot v navadi, izostanem tudi dlje kot sicer, a mora tako biti. Ne skrbi kakor običajno, ako le malo zabuči vihar okolo hiše. Ladja je trdna; najboljša jadralka je. Tako sem varen na nji kakor na suhem. Ne skrbi tedaj! Z Bogom! Na otroka pazi! — Vladko, priden bodi! Mamu slušaj; v šoli se pridno uči, da čujem samo hvalo o tebi, ko se vrnem!“

Vladkov oče je bil trgovec. Poslavljal se je danes od svojcev. Odri-niti je hotel na daljno pot.

Ločitev je bila pač vsem trem težka. Mati je imela solzne oči. Vladku, ki se mu je sicer vedno skrivala v jamicah na licu cela vojska nagajivih, smehljajočih se škrateljčkov, je ta izginila iz jamic. Ondi v kotičkih pri očeh in na metlastih trepalnicah pa se je tako čudno mokro svetilo, in usta so mu nagajivi škrateljčki raztegnili podkvici podobno. Ko mu je oče podal roko in ga poljubil na čelo, takrat pa so pognali ti nagajivi škra-teljčki cele potoke solzá iz velikih Vladkovih oči in polno globokih vzdihov iz ljubečega srčeca. No, tudi materi so se ulile solze . . .

„Pojdita, pojdita,“ je zamrmral oče ter potegnil z roko preko oči, kjer se je tudi nekaj posvetilo. „Da bi še človeka kmalu spravili v solze! Poj-dita, pojdita!“ In odšel je hitrih korakov.

Za njim je zrla četvorica ljubečih oči, za njim je hrepenelo dvojje lju-bečih, močno utripajočih src.

Izginil jima je izpred oči. Mati in sin sta ostala sama.

II.

Na krovu ladje je stal zamišljen Vladkov oče — sam. Na obrežje je zrl v prerivajočo se množico ljudi.

Koliko prerivanja, vpitja, ihtenja, stiskanja rok! Koliko solznih oči, kakor jih je imel on ob slovesu! Še en gorak pogled v smer, kjer je

ostavil ženo in otroka, še en tih „Z Bogom“ — in zazibala se je ladja. Pred njim so se razprostrle brezdanje vode. Nikjer ni bilo več obrežja! Samo voda, morje, veličastno se gibajoče morje!

Kakor brzokrila ptica beži ladja dalje in dalje; kakor ona naprej, tako beže njegove misli nazaj k ženi, k otroku. Med njima in njim pa je vedno večja razdalja — globoko morje s svojimi skrivnostmi . . .

„Potniki s krova, nevihta bo!“ ta klic je drugi dan predramil našega znanca iz zamišljenosti. Pogledal je na morje . . . Kako valovanje! Tu odpira široko žrelo — mrzli grob, pa se zopet zagrne in pljuske kot gora visoko.

Povsod vpitje, rjovenje viharja, bučanje valov, molitev! Huje je in huje! Komaj so čuti v tem divjem šumu odločni, rezki ukazi kapitanovi.

„K sesalkam!“ zadoni potnikom na uho. Nevihta raste, vije huje in huje. Ladja pleše po grebenastih, razpenjenih valovih kot lupina. Molitev, jok in stok! . . .

„Čolne v vodo!“ se čuje iznova rezek ukaz. Vse skače in se preriva z mrzličnim trepetom. „Umiramo!“

Vladkov oče stoji nem in bled, zroč iz čolna v to divjanje besnega morja. Ladjo gleda, ki se počasi pogreza v široko žrelo razljučenega morja niže in niže.

„Z Bogom!“ šepeče naš znanec. „Ali moram umreti tu — tako sam?!“ Vihar divja dalje . . .

„Z Bogom, ljubi otrok, z Bogom, draga žena! Tam gori se vidimo zopet, to mi je v teh težkih hipih tolažba . . .“

III.

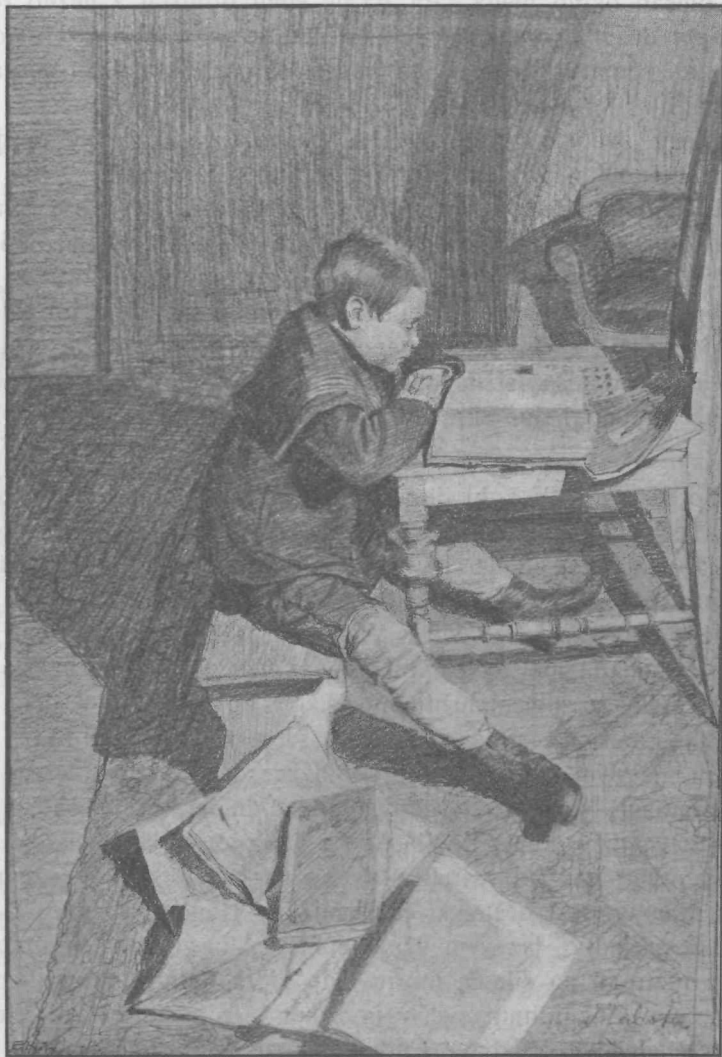
Minevali so tedni, izginjali meseci. Vladku in materi je umiral up, da še kdaj vidita dragega očeta. Časopisi so že bili prinesli žalostno vest, da se je ona ladja, na kateri je bil tudi Vladkov oče, potopila. Moštvo in potniki so se sicer rešili v čolne, a o njih ni duha ne sluha. „Najbrž so se tudi v čolnih vsi ponesrečili.“ To je bil konec v vseh časopisih. Nič upa ni ostalo našima znancema . . .

Očeta izgubiti, očeta, ki nas je ljubil, ki je skrbel za nas ponoči in podnevi, ki nas je branil v vseh nezgodah življenja — to je hudo.

Materine oči so bile malokdaj suhe. Po ure in ure je strmela predse, gledala v svojega ljubega otroka, a zalile so jo vedno solze ob pogledu nanj, zakaj kakor se je zazrla v njegovo prej tako sveže, vedno veselo lice, ki je bilo sedaj tako otožnohpeneče, pa jo je neka zla roka zgrabila v grlu, v srcu ji je postalo tako neizrazno hudo, da si ni mogla kaj, da ne bi jokala. Utripala je takrat z vekami, hoteč zatreti solze in potisniti jih nazaj, globoko dol v srce, da bi vsaj sama trpela to silno bol in je ne kazala otroku, ki je takoj zajokal, kadar je ugledal solzno njeno oko. Pa pomagati si ni mogel. Objemala je svojega otroka in jokala, in jokal je Vladko.

„Ata, pridi nazaj, da mi mamica žalosti ne umrje, da me ne umori hrepenenje po tebi,“ tako je nedolžno klical v takih trenutkih Vladko. In solze so lile materi še bolj, njemu pa tudi.

Pa so prišli dolgi, pusti večeri, in sedela sta Vladko in mati pri mizi. Pa je zapihala burja okolo oken, in zgenila se je mati, in plašno je pogledal Vladko. In zašepetala je mati: „Vihar, vihar, zakaj si vzel in pogubil očeta otroku in ženi moža?! In sedaj se nama še rogaš, divjaje okolo hiše! Sedaj tožeč, sedaj vihrajoč s šibami pripoveduješ čudne, strašne dogodke.“ — Premagala je večkrat z nadčloveško močjo svojo silno bolešt,

zatrla solze, spravila sina v postelj ter sama legla k počitku, da pozabi, pozabi . . . Pozabi? Da! Toda večkrat jo je ponesel sen v čudne kraje. Morje je divjalo in se penilo okolo nje. Vihar je rjul in potapljal ladjo, na kateri je bil oče Vladkov. Klice njegove je čula: „Z Bogom, z Bogom!“ Kaj čuda, da ji je to duševno trpljenje izsesavalo tudi telesne moči! Z grozo je mislila na čas, ko bi morala še ona ostaviti edino dete samo, oh, tako samo na svetu . . .

IV.

Počitnice so bile. Vladko je bil v šoli dobil znano „Pripovedko o vetru“ v šolarski knjižnici. Sam je bil danes doma. Mati je odšla iz hiše po opravkih. Zamišljen je sedel h knjigi in bral. Zatopil se je bil v čitanje tako, da je pozabil na vse okolo sebe. Tam daleč, v čudno lepi deželi je bil s svojimi mislimi, tam, kjer ima veter svoj grad. Nagajivi škrateljčki so pričeli plesati okolo njega. Pa ga je eden pobožal z nežno ročico po očeh in zopet drugi. Neznansko prijetno mu je bilo. V obraz je pordel, oči so jele gledati sanjavo. Veke so se počasi zaprle. Škrateljčki so ga odvedli v deželo sanj.

V velikem, svetlem gradu je. Pod gradom se širi silno morje. Pred veličastvom njegovim pripogibljejo ljudje kolena. Vladko gleda to silno morje. Pa čimdalje gleda, tem večje, tem silnejše je morje. Srčece mu trepeče. V brezdanje globočine pohiti njegov duh ter objema morja brezkončne meje. Sinjo plan morja gleda, ki se spaja na obzorju z nebom v dolg, neminljiv objem. Ladje zagleda na morju, ki hite dalje po valovih, pozlačenih od jutranje zarje, dalje po neizmernem hrbtu morja. Pa nastane noč. Tiha in zvezdnata visi nad skrivnostnim morjem ter sanja. Vladku se topi srce ob tem pogledu. Škrateljčki ga božajo mehko, mehko . . .

* *

Izginilo je morje. V sobi doma je Vladko sam, sam . . . Očeta nima, mame ni. Težka bolest mu sede v srce, bolest, ki kljuje kot kragulj! Pa potrka nekdo na okno. Veter je, veter na svojih velikih krilih, ki plove z njimi kot ptič povsod; odnaša vse vesti, vsak klic obupa in ga z divjo hitrostjo nese dalje. — „Kaj delaš, Vladko?“ ječi žalostno veter. „Bil sem zraven, daleč tam na morju sem bil. O, jaz vse vidim, vse vem! Ponosna ladja se je zibala po silnem hrbtu morja. Na nji je stal tvoj oče. A morje je skrivnostno, morje je strašno. Zvezalo se je z mano. Hi-hi-hi! . . . In zagugal sem njegove valove in odprl njih brezdna. Pa je plesala ladja po njih, prej ponosna, sedaj kot orehova lupina. In igrala sva se z njo, jaz in morje, moj zavetnik. Čuješ li, Vladko?! Tako-le so klicali ljudje na ladji: „Na pomoč, umiramo!“ In strele sem čul na ladji, ki so naznanjali silo. In čul sem glas tvojega očeta, ki je klical: „Z Bogom, Vladko, z Bogom!“ Hahahaha! . . . Vladko, jaz vem vse, vidim vse! In grozen sem in šaljiv sem. Eno mi je: raztrgati na silnem morju ladji jadra, odnesti na suhem klobuk kakemu gizdalinčku, upihniti svečo in zanetiti iz majhne iskre silen požar. Čuješ li moje glasove, Vladko? Čudni so, kaj ne, različni so, ker je v njih toliko izpremen! . . . Jaz vidim vse! In videl sem čoln, in v njem je bil tvoj oče. Vladko, oče ni umrl, ni ga požrl mrzli grob, rešil se je, vrne se . . .“

Vrata se odpro. Škrateljčki odbeže od Vladka. Zbudi se. Pred njim pa stoji srečna mati z očetom, ki se je vrnil.

„V moje naročje, ljubi sinček!“ kliče srečni oče.

„Poslej nočeva biti z mamo več sama“, radostno vzklika Vladko v očetovem naročju.

